

VIETOS SAVIVALDOS INSTITUCIJŲ ĮGALIOJIMAI IR GEBĖJIMAI ĮGYVENDINTI POLICIJOS UŽDAVINIUS

Dr. Andrejus Novikovas

Mykolo Romerio universiteto Teisės saugos fakulteto
Policijos teisės ir veiklos katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 2 740 624
Elektroninis paštas: andrejus@mruni.lt

Pateikta 2005 m. liepos 5 d.

Parengta spausdinti 2005 m. gruodžio 8 d.

Pagrindinės sąvokos: vietos savivalda, policijos uždaviniai, vietos savivaldos institucijų gebėjimai, vietos savivaldos institucijų įgaliojimai.

S a n t r a u k a

Straipsnyje nagrinėjama viena iš daugelio savivaldybių kompetencijai priskiriamų veiklos krypčių, t. y. savivaldybių įgaliojimai ir gebėjimai kuriant vietos gyventojų saugią aplinką.

Savivaldybių įgaliojimus vietos gyventojų saugumo srityje siūloma tapatinti su savivaldybių kompetencijai priskiriamų funkcijų, kurios sudaro policijos uždavinių turinį arba yra policijos uždavinių sudedamosios dalys, kompleksu. Taigi policijos uždaviniai yra suprantami plačiąja prasme, t. y. jų turinys turi būti skaidomas į atskirus veiksmus (funkcijas), iš kurių vieno ar kito įgyvendinimas priskiriamas savivaldybių kompetencijai. Straipsnyje apibrėžiami policijos uždaviniai, kuriuos įgyvendinti gali pretenduoti savivaldybių institucijos. Remiantis teisės aktų analize, nagrinėjami atskirų savivaldybių institucijų įgyvendinant policijos uždavinius, įgaliojimai.

Straipsnyje taip pat gvildenami ir atskirų Lietuvos Respublikos regionų savivaldybių atstovaujamybės ir vykdomųjų institucijų, t. y. savivaldybių tarybų ir administracijų, gebėjimai įgyvendinti policijos uždavinius. Stengiamasi atskleisti, kokiomis formomis minėtos institucijos įgyvendina policijos uždavinius ir koks yra tų formų turinys.

Įvadas

Didėjantis savivaldybių autoritetas visuomenėje kelia didesnius reikalavimus savivaldybėms, sprendžiančioms įvairias vietos gyventojų problemas, taip pat ir tenkinančios jų saugumo poreikius. Būtent savivaldybės yra arčiausiai gyventojų ir turi geriausiai išmanyti bei suprasti, su kokiais sunkumais susiduria vietos gyventojai kasdieniame gyvenime. Vietos gyventojų problemas sprendžiančioms savivaldybėms suteikiami platūs įgaliojimai, tačiau iškyla klausimas, ar visuomet savivaldybės gali efektyviai juos įgyvendinti ir ar tai daro, t. y. ar nestokoja gebėjimų?

Tam tikri įgaliojimai savivaldybėms yra suteikti siekiant, kad jos imtųsi iniciatyvos kuriant saugią aplinką vietos gyventojams. Tokių įgaliojimų analizė gali būti atliekama vertinant policijos uždavinius, nes iš esmės policija yra ta institucija, kurios tiesioginė socialinė paskirtis yra užtikrinti visuomenės saugią aplinką, saugoti ją nuo pavojingų kėsinių ir pan. Policijos uždavinius įgyvendinančių savivaldybių įgaliojimų ir gebėjimų analizė leistų objektyviai įvertinti jų galimybes dalyvauti visuomenės saugumą užtikrinančiuose procesuose bei išaiškinti vietos savivaldos institucijų trūkumus šioje srityje.

Straipsnyje keliamas tikslas nustatyti ir išanalizuoti atskirų regionų savivaldybių įgaliojimus ir gebėjimus įgyvendinti policijos uždavinius.

Iškeltam tikslui pasiekti formuluojami šie uždaviniai:

- apibrėžti savivaldybių įgaliojimus, sudarančius policijos uždavinių turinį;
- išanalizuoti atskirų savivaldybių institucijų įgaliojimus įgyvendinant policijos uždavinius;
- išanalizuoti atskirų savivaldybių institucijų gebėjimus įgyvendinti policijos uždavinius.

Savivaldybių įgaliojimų įgyvendinant policijos uždavinius analizė

Savivaldybės įgaliojimai įtvirtinti teisės aktuose (Konstitucijoje, Vietos savivaldos įstatyme ir kt.) teisių, pareigų, funkcijų, uždavinių, veiklos formų bei metodų pavidalu. Pagal Vietos savivaldos įstatymą [1] savivaldybė – tai valstybės teritorijos administracinis vienetas, turintis juridinio asmens statusą bei Lietuvos Respublikos Konstitucijos laiduotą savivaldos teisę, įgyvendinamą per savivaldybės tarybą. Kalbėdami apie savivaldybės įgaliojimus turime omeny ne tik pačią savivaldybę apskritai, kurios įgaliojimai apibrėžti Vietos savivaldos įstatymo 6–9 straipsniuose, bet ir jos institucijas bei viešo administravimo įstaigas, kurios realiai įgyvendina joms skirtas užduotis. Vietos savivaldos įstatymas numato, kad atstovaujamoji savivaldybės institucija yra taryba, o vykdomoji – savivaldybės administracijos direktorius. Be to, savivaldybės administravimo subjektais pripažįstamos minėtoms institucijoms pavaldžios įstaigos bei kiti subjektai, turintys teisės aktų suteiktus įgaliojimus, atliekantys jiems pavestas administravimo funkcijas ir atsakingi už šių funkcijų įgyvendinimą. Todėl toliau nagrinėjant savivaldybės įgaliojimus įgyvendinant policijos uždavinius bus vertinami savivaldybės apskritai bei savivaldybės tarybos, mero, administracijos direktoriaus, seniūno bei seniūnijos įgaliojimai šioje srityje.

Prieš nagrinėjant savivaldybės institucijų įgaliojimus įgyvendinant policijos uždavinius, pirmiausia būtų tikslinga išsiaiškinti, kokius konkrečiai policijos uždavinius įgyvendinti gali pretenduoti anksčiau minėtos savivaldybės institucijos. Policijos veiklos įstatyme [2] išskiriami šie pagrindiniai policijos uždaviniai:

- 1) žmogaus teisių ir laisvių apsauga;
- 2) viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimas;
- 3) neatidėliotinos pagalbos teikimas asmenims, kai ji būtina dėl jų fizinio ar psichinio bejėgiškumo, taip pat asmenims, nukentėjusiems nuo nusikalstamų veikų, kitų teisės pažeidimų, stichinių nelaimių ar panašių veiksnių;
- 4) nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencija;
- 5) nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų atskleidimas ir tyrimas;
- 6) saugaus eismo priežiūra.

Analizuojant vietos policijos uždavinius įgyvendinančių savivaldos institucijų kompetenciją nereikia tiesiogiai suprasti, kad vietos savivaldos institucijos privalo įgyvendinti būtent tuos uždavinius, kurie yra įtvirtinti Policijos veiklos įstatyme, antraip vietos savivaldos institucijoms priskyrus įstatymo numatytų policijos uždavinių įgyvendinimą funkcijos pradėtų dubliuotis. Todėl policijos uždavinius reikia suprasti plačiąja prasme, t. y. sukonkretinti kiekvieno uždavinio atskirus veiksmus. Pavyzdžiui, viešosios tvarkos apsaugos funkcija apima tvarkos palaikymą gatvėse, higienos reikalavimų laikymąsi turgavietėse, želdinių apsaugą ir pan.; nusikaltimų prevencija suprantama kaip saugumo programų kūrimas, leidimų išdavimo klausimai ir pan., o saugaus eismo priežiūra gali apimti ir transporto priemonių judėjimo sustabdymą, apribojimą ir uždraudimą gatvėse bei įvairių programų, susijusių su saugiu eismu, kūrimą. Tuo tarpu policijai priskiriamas pirmasis uždavinys – žmogaus teisių ir laisvių apsauga – yra gana platus ir jo turinį sudaro įvairūs veiksmi, kurie yra ne tik policijos ar vietos savivaldos institucijų, bet ir kitų institucijų, organizacijų veiklos objektas. Todėl suvokiant, kad nurodytų uždavinių turinį sudarančius veiksmus gali atlikti tiek policija, tiek vietos savivaldos institucijos ir kitos institucijos ar organizacijos, reikia kalbėti ne apie funkcijų dubliavimą, o apie tarpusavio bendradarbiavimą.

Pažymėtina, jog ne visus minėtus policijos uždavinius galėtų įgyvendinti vietos savivaldos institucijos. Smulkiau panagrinėjus galima konstatuoti, kad penki iš šešių uždavinių daugiau susiję su teisėtvarkos užtikrinimu ir teisės pažeidimų prevencija, o vienas uždavinys – su nusikaltimų atskleidimu ir tyrimu. Dėl šio uždavinio priskyrimo policijos kompetencijai tikslingumo nesutaria nei praktikai, nei mokslininkai [3; 4; 5; 6]. Nesigilinant į diskusijas, kas yra teisingas, o kas ne, galima konstatuoti, jog nusikaltimų atskleidimas ir tyrimas yra specifinis uždavinys, kurį įgyvendinti gali tik specialios institucijos – policija arba prokuratūra. Šiose struktūrose dirbantys pareigūnai privalo turėti specialų išsilavinimą, darbo patirtį ir pan. Todėl, mūsų manymu, šiuo metu priskirti bent dalį veiklos, sudarančios nusikaltimų atskleidimo ir tyrimo uždavinio turinį, savivaldybių kompetencijai nėra tikslinga. Vadinasi,

toliau diskutuodami apie policijos uždavinius įgyvendinant vietos savivaldos institucijų įgaliojimus mes turėsime omeny tik penkis uždavinius, kurie daugiau susiję su teisėtvarkos užtikrinimu ir teisės pažeidimų prevencija.

Remiantis Vietos savivaldos įstatymu, savivaldybėms, kaip vietinės valdžios atstovėms, priskiriama daug funkcijų, kurias įgyvendindamos savivaldybės tvarko visuomeninio gyvenimo pagrindines sritis, taip pat ir saugumo sritį. Pagal Vietos savivaldos įstatymą [1] savivaldybėms priskiriamos savarankiškos, ribotai savarankiškos, valstybinės (perduotas savivaldybėms) bei sutartinės funkcijos. Viena pagrindinių *savarankišku funkcijų*, kuri galėtų būti traktuojama kaip vieno policijos uždavinio sudedamoji dalis, yra dalyvavimas užtikrinant viešąją tvarką ir gyventojų rimtį. Šios funkcijos turinį sudaro nusikaltimų kontrolės ir prevencijos vietinių programų kūrimas ir įgyvendinimas pasitelkiant savivaldybių teritoriją aptarnaujančias policijos įstaigas bei įtraukiant į šią veiklą visuomenines organizacijas ir gyventojus.

Savivaldybėms *priskirtos (ribotai savarankiškos) funkcijos*, kurių turinį (susijęs su policijos uždavinių turiniu) sudaro:

- aplinkos kokybės gerinimas ir apsauga;
- sanitarijos ir higienos taisyklių tvirtinimas ir jų laikymosi kontrolės organizavimas, švaros ir tvarkos viešosiose vietose užtikrinimas;
- saugaus eismo sąlygų užtikrinimas;
- prekybos ir kitų paslaugų teikimo tvarkos turgavietėse bei viešosiose vietose nustatymas;
- leidimų (licencijų) išdavimo įstatymų nustatytais atvejais tvarka.

Prie *valstybinių (perduotas savivaldybėms) funkcijų* galima būtų priskirti vaikų ir jaunimo teisių apsaugą. Ši funkcija glaudžiai susijusi su pirmuoju policijos uždaviniu, t. y. žmogaus teisių ir laisvių apsauga.

Kaip matome, savivaldybės, kaip vietinės valdžios atstovės, turi nemažai įgaliojimų įgyvendinant policijos uždavinius.

Toliau apžvelgsime, kokius įgaliojimus įgyvendinant policijos uždavinius turi atskiros vietos savivaldos institucijos bei įstaigos. Savivaldybės tarybos įgaliojimai [1] atliekant veiksmus, kurie sudaro policijos uždavinių turinį, yra: sprendimų dėl nusikaltimų kontrolės ir prevencijos, ekologinių programų projektų rengimo priėmimas bei želdinių apsaugos, miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių tvarkymo, visuomenės sveikatos, sanitarijos ir higienos, atliekų tvarkymo bei aplinkos apsaugos, gyvūnų laikymo, prekybos turgavietėse ir kitų taisyklių tvirtinimas.

Meras pagal savo kompetenciją [1] gali analizuoti padėtį savivaldybėje ir siūlyti savivaldybės tarybai sprendimų projektus bei rekomendacijas viešojo administravimo įstaigoms viešosios tvarkos ir gyventojų rimties bei migracijos procesų, gyventojų užimtumo, jų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo bei viešųjų darbų organizavimo klausimais.

Seniūnija [1], kaip savivaldybės viešojo administravimo įstaiga, įgyvendindama policijos uždavinius:

- dalyvauja rengiant ir įgyvendinant vaiko teisių apsaugos ir vaiko teisių pažeidimų prevencijos gerinimo priemones;
- dalyvauja rengiant ir įgyvendinant gyventojų užimtumo programas seniūnijos aptarnaujamoje teritorijoje;
- organizuoja bendrojo naudojimo teritorijų, gatvių, šaligatvių valymą ir priežiūrą bei gatvių ir kitų viešųjų vietų apšvietimą;
- organizuoja laisvalaikio centrų veiklą;

Seniūnas [1], kaip seniūnijos vadovas, taip pat turi tam tikrus įgaliojimus įgyvendinant policijos uždavinius:

- nagrinėja Administracinių teisės pažeidimų kodekso priskirtas administracinių teisės pažeidimų bylas;
- nustatyta tvarka prižiūri prekybą viešosiose vietose;

Visos minėtos savivaldybės bei jos institucijų ir įstaigų funkcijos tiesiogiai arba netiesiogiai susijusios su įgaliojimais įgyvendinant policijos uždavinius. Faktiškai tik viena savivaldybės funkcija – dalyvavimas užtikrinant viešąją tvarką ir gyventojų rimtį – tiesiogiai siejama su policijos uždavinių įgyvendinimu. Kitos funkcijos yra tik Policijos veiklos įstatyme įvardytų policijos uždavinių turinio dalys arba funkcijos siejamos su kai kuriais veiksmais, sudarančiais policijos uždavinių turinį. Pavyzdžiui, leidimų (licencijų) išdavimas įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka arba dalyvavimas rengiant ir įgyvendinant gyventojų užimtumo programas seniūnijos aptarnaujamoje teritorijoje, arba dalyvavimas rengiant ir įgyvendinant vaiko teisių apsaugos ir vaiko teisių pažeidimų prevencijos gerinimo priemones siejama su vienu iš policijos uždavinių, t. y. nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencija.

Saugaus eismo priežiūra, kaip policijos uždavinys, siejamas su viena iš savivaldybių funkcijų, t. y. saugaus eismo sąlygų užtikrinimas ir pan.

Savivaldybių gebėjimų įgyvendinti policijos uždavinius analizė

Kalbant apie atskirų institucijų gebėjimus įgyvendinti joms priskirtas funkcijas, reikia atkreipti dėmesį, ar institucijos iki galo įgyvendina savo įgaliojimus praktikoje atlikdamos konkrečius veiksmus, lemiančius tam tikrus rezultatus. Analizuojant savivaldybės institucijų veiklą policijos uždavinių įgyvendinimo srityje pastebima, kad, kitaip nei policija, jos tiesiogiai neįgyvendina policijos uždavinių, pavyzdžiui, nepatruliuoja gatvėse, nesulaiko pažeidėjų ir pan. Tokio pobūdžio veiksmų savivaldybės neatlieka, nes savo žinioje neturi specializuotų padalinių (išskyrus Vilniaus miesto savivaldybę, savo žinioje turinčią ekologinę policiją). Todėl galima teigti, kad savivaldybės institucijų gebėjimai įgyvendinti policijos uždavinius daugiau pasireiškia teisine forma, t. y. teisės aktų, užtikrinančių vietos gyventojų saugią aplinką, priėmimu. Straipsnyje bus nagrinėjami savivaldybės atstovaujamosios ir vykdomosios institucijų, t. y. savivaldybės tarybos bei administracijos gebėjimai įgyvendinti policijos uždavinius. Siekdamas kuo didesnio objektyvumo, autorius atliko atskirų regionų bei dydžio savivaldybių tarybų ir administracijos gebėjimų įgyvendinti policijos uždavinius analizę. Buvo tiriami Klaipėdos [7], Panevėžio [8], Mažeikių [9] ir Molėtų [10] savivaldybių tarybų bei administracijos gebėjimai.

Iš viso Klaipėdos miesto savivaldybės taryba priėmė 496 sprendimus. Iš jų galima būtų išskirti tik 11, kurie susiję su policijos uždavinių įgyvendinimu. Tai:

- 1) dėl Klaipėdos miesto savivaldybės gamtos apsaugos fondo lėšų panaudojimo 2003 m. ataskaitos patvirtinimo;
- 2) dėl Klaipėdos miesto savivaldybės nusikalstamumo prevencijos fondo 2003 m. lėšų panaudojimo ataskaitos patvirtinimo;
- 3) dėl renginių organizavimo viešojo naudojimo teritorijose taisyklių patvirtinimo;
- 4) dėl prekybos ir paslaugų teikimo miesto viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo;
- 5) dėl mažmeninės prekybos tabako gaminiais licencijavimo tvarkos;
- 6) dėl alkoholinių gėrimų mažmeninės prekybos licencijavimo tvarkos;
- 7) dėl Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2002 m. liepos 11 d. sprendimu Nr. 156 „Dėl prioritetinių Klaipėdos miesto savivaldybės tikslinių sveikatos programų patvirtinimo“ patvirtintos Klaipėdos miesto narkomanijos ŽIV/AIDS prevencijos programos papildymo;
- 8) dėl leidimų prekiauti civilinėmis pirotechnikos priemonėmis išdavimo ir panaikinimo tvarkos patvirtinimo;
- 9) dėl Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2004 m. vasario 19 d. sprendimo Nr.1–44 „Dėl Klaipėdos miesto savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos 2004 metų priemonių patvirtinimo“ pakeitimo;
- 10) dėl saugaus eismo komisijos nuostatų pakeitimo ir pavedimo tvirtinti saugaus eismo komisijos sudėtį;
- 11) dėl gyvūnų auginimo ir laikymo Klaipėdos mieste taisyklių naujos redakcijos patvirtinimo.

Panevėžio miesto savivaldybės taryba per 2004 m. priėmė 358 sprendimus, iš jų tik 9 susiję su policijos uždavinių įgyvendinimu. Tai:

- 1) dėl leidimų prekiauti civilinėmis pirotechnikos priemonėmis išdavimo ir panaikinimo tvarkos patvirtinimo;
- 2) dėl licencijų verstitis mažmenine prekyba tabako gaminiais išdavimo tvarkos;
- 3) dėl priemonių oro užterštumui Panevėžyje mažinti 2004–2006 m. plano patvirtinimo;
- 4) dėl gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo Panevėžio mieste taisyklių patvirtinimo;
- 5) dėl Panevėžio miesto neigiamų socialinių veiksnių prevencijos 2004–2007 m. programos, priemonių plano ir finansavimo tvarkos patvirtinimo;
- 6) dėl komisijos neigiamų socialinių veiksnių prevencijai koordinuoti sudarymo;
- 7) dėl savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos 2004 m. priemonių sąmatos patvirtinimo;
- 8) dėl sutikimo UAB „Egivela“ steigti lošimo namus (kazino);
- 9) dėl savivaldybės tarybos 2003 m. sprendimo Nr.1–11–17 „Dėl dokumentų, reikalingų sutikimams steigti lošimo namus (kazino) gauti, pateikimo ir nagrinėjimo tvarkos“ pakeitimo.

Mažeikių miesto savivaldybės taryba policijos uždavinių įgyvendinimo srityje 2004 m. iš 224 sprendimų priėmė tik vieną sprendimą, t. y. patvirtino masinių renginių viešosiose vietose taisykles.

Molėtų miesto savivaldybės taryba 2004 m. priėmė 173 sprendimus. Iš jų 6 sprendimai susiję su policijos uždavinių įgyvendinimu. Tai:

- 1) dėl renginių, vykstančių viešosiose vietose, organizavimo tvarkos patvirtinimo;
- 2) dėl Molėtų rajono savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos finansavimo pajamų ir išlaidų planavimo, apskaitos ir ataskaitų tiekimo tvarkos patvirtinimo;
- 3) dėl Molėtų rajono gamtos apsaugos fondo lėšų panaudojimo 2003 m. ataskaitos ir 2004 m. rajono savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos patvirtinimo;
- 4) dėl prekybos turgavietėse (prekyvietėse) ir viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo;
- 5) dėl Molėtų miesto tvarkymo ir švaros taisyklių patvirtinimo;
- 6) dėl leidimų pardavinėti civilines pirotechnikos priemones išdavimo tvarkos patvirtinimo.

Vertinant savivaldybių tarybų gebėjimus policijos uždavinių įgyvendinimo srityje pažymėtina, kad tokie sprendimai sudaro nedidelę dalį visų priimtų sprendimų. Iš minėtų savivaldybių tarybų, įgyvendinančių policijos uždavinius, aktyviausiai veikia Klaipėdos miesto savivaldybės taryba.

Apibendrinant savivaldybių tarybų veiklą (gebėjimus) įgyvendinti policijos uždavinius galima teigti, kad jų gebėjimai pasireiškia tvirtinant įvairias taisykles ir tvarkas, sudarant programas bei komisijas, turinčias įtakos vietos gyventojų saugumo poreikiams.

Analizuojant savivaldybių administracijos gebėjimus įgyvendinti policijos uždavinius pastebima, kad priimami įvairaus pobūdžio įsakymai, turintys įtakos vietos gyventojų saugumo poreikiams. Pavyzdžiui, 2004 m. Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos direktorius iš 2100 įsakymų priėmė 178 įsakymus, susijusius su policijos uždavinių įgyvendinimu: dėl supirkimo vietų adresų išbraukimo iš licencijos supirkti juodųjų metalų, skirtų realizuoti, laužą ir atliekas ir dėl licencijos supirkti spalvotųjų metalų, skirtų realizuoti, laužą ir atliekas išdavimo – 4; dėl leidimo surengti šventę, festivalį, koncertą, akciją ar rungtynes – 51; dėl licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiiais išdavimo bei sustabdymo panaikinimo – 51; dėl licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiiais galiojimo panaikinimo – 15; dėl licencijų verstis mažmenine prekyba nefasuotais naftos produktais panaikinimo ir išdavimo – 3; dėl transporto eismo apribojimo – 6; dėl saugios perėjos įrengimo prie pastato – 3; dėl transporto veiklos licencijos kortelių išdavimo, panaikinimo – 31; dėl transporto maršrutų tikslinimo – 9; dėl transporto eismo nutraukimo – 6; dėl sklypo saugaus atitvėrimo – 17; dėl licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais išdavimo – 6; dėl licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais panaikinimo – 6; dėl licencijų supirkti juodųjų metalų, skirtų realizuoti, laužą ir atliekas išdavimo – 1.

Atitinkamai Panevėžio miesto savivaldybės administracijos direktorius 2004 m. išleido 1228 įsakymus, iš jų 162 susiję su policijos uždavinių įgyvendinimu. Tai: dėl licencijos supirkti spalvotųjų metalų, skirtų realizuoti, laužą ir atliekas išdavimo – 1; dėl licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais ar tabako gaminiiais išdavimo ar galiojimo sustabdymo panaikinimo – 77; dėl licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais ar tabako gaminiiais galiojimo panaikinimo ar sustabdymo – 30; dėl licencijų verstis mažmenine prekyba nefasuotais naftos produktais panaikinimo ar išdavimo – 3; dėl transporto veiklos licencijos kortelių išdavimo, panaikinimo, pratęsimo – 15; dėl įspėjimo apie galimą licencijų galiojimo sustabdymą – 18; dėl leidimo prekiauti civilinėmis pirotechnikos priemonėmis išdavimo – 3; dėl mėgėjiškos žūklės Nevėžio upėje apribojimo – 1; dėl licencijos supirkti juodųjų metalų, skirtų realizuoti laužą ir atliekas, patikslinimo ar papildymo – 2; dėl maršrutinių autobusų eismo organizavimo – 5; dėl komisijos, kuri nustatytų, ar gatvės viena važiuojamoji dalis tinkama laikinai naudoti, sudarymo – 1; dėl leidimo įsigyti, laikyti, veisti agresyvius šunis ir prekiauti jais išdavimo tvarkos ir formos patvirtinimo – 1; dėl licencijos supirkti juodųjų metalų, skirtų realizuoti, laužą ir atliekas panaikinimo – 1; dėl leidimų prekiauti ir teikti paslaugas viešosiose vietose išdavimo tvarkos – 1; dėl įspėjimo apie galimą licencijos verstis mažmenine prekyba tabako gaminiiais galiojimo sustabdymą tvarkos patvirtinimo – 1; dėl automobilių eismo organizavimo Laisvės aikštėje – 1; dėl kelių eismo saugumo komisijos sudėties pakeitimo ir 2004 m. Panevėžio kelių eismo saugumo gerinimo programos patvirtinimo – 1.

Mažeikių miesto administracijos direktorius 2004 m. išleido 1664 įsakymus, iš jų 155 galima sieti su policijos uždavinių įgyvendinimu: dėl licencijų verstis mažmenine prekyba tabako gaminiiais – 38, dėl licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais – 88; dėl licencijų verstis mažmenine prekyba nefasuotais naftos produktais – 20; dėl licencijų realizuoti ir supirkti netauriuosius metalus ir jų laužą – 6; dėl šventės organizavimo – 3.

Molėtų miesto savivaldybės administracijos direktoriaus per 2004 m. išleido 338 įsakymus. 44 įsakymus galima sieti su policijos uždavinių įgyvendinimu: dėl leidimo organizuoti renginį – 2; dėl apribojimo priemonių paskelbimo – 21; dėl licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais ar tabako gaminiiais galiojimo panaikinimo ar sustabdymo, išdavimo ar patikslinimo – 14; dėl kuro

licencijos panaikinimo – 1; dėl kelių transporto veiklos licencijos kortelės išdavimo – 3; dėl Lietuvos Respublikos kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšų, skirtų Molėtų rajono savivaldybės vietiniams keliams ir gatvėms tiesti, taisyti ir prižiūrėti, paskirstymo metodikos – 1; dėl saugotinių želdinių, augančių ne miško žemėje, apsaugos, priežiūros Molėtų rajone taisyklių patvirtinimo – 1; dėl renginių, vykstančių viešosiose vietose, organizatorių prašymų nagrinėjimo komisijos – 1.

Apibendrinant tiek savivaldybių tarybų, tiek administracijos gebėjimus įgyvendinti policijos uždavinius galima teigti, kad priimti sprendimai bei išleisti įsakymai neperžengia atitinkamų savivaldybės institucijų kompetencijos ribų. Maža to, ne visos savivaldybės visiškai išnaudoja joms suteiktus įgaliojimus įgyvendinant policijos uždavinius. Pavyzdžiui, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija, palyginti su kitų miestų savivaldybių administracijomis, stengiasi įvairiapusiškiau tenkinti vietos gyventojų saugumo poreikius (ribojant ar uždraudžiant eismą, įrengiant saugų priėjimą šaligatviu prie pastato ir pan.). Todėl savivaldybės ateityje turėtų aktyviau vykdyti joms suteiktus įgaliojimus įgyvendinant policijos uždavinius.

Išvados

Vietos savivaldos institucijų įgyvendinamus policijos uždavinius reikia suprasti plačiąja prasme, t. y. kaip kiekvieno policijos uždavinio atskirus veiksmus, kuriuos gali įgyvendinti ne tik policija. Pavyzdžiui, viešosios tvarkos apsaugos funkcija apima ir tvarkos palaikymą gatvėse, higienos reikalavimų laikymąsi turgavietėse, želdinių apsaugą ir pan.; nusikaltimų prevencija suprantama kaip saugumo programų kūrimas, leidimų bei licencijų išdavimo klausimai ir pan.

Nusikaltimų atskleidimas ir tyrimas yra specifinis policijos uždavinys, kurį įgyvendinti gali tik specialios institucijos – policija, prokuratūra, teismai. Šiose struktūrose dirbantys pareigūnai privalo turėti specialų išsilavinimą, darbo patirties ir pan. Todėl, mūsų manymu, šiuo metu priskirti bent dalį veiklos, sudarančios nusikaltimų atskleidimo ir tyrimo uždavinio turinį, savivaldybių kompetencijai nėra tikslinga.

Faktiškai tik viena savivaldybės funkcija – dalyvavimas užtikrinant viešąją tvarką ir gyventojų rimtį – tiesiogiai siejama su policijos uždavinių įgyvendinimu. Kitos funkcijos yra tik Policijos veiklos įstatyme įvardytų policijos uždavinių turinio dalys arba siejamos su kai kuriais veiksmais, sudarančiais policijos uždavinių turinį, pavyzdžiui, saugaus eismo priežiūra, kaip policijos uždavinys, siejama su viena iš savivaldybių funkcijų, t. y. saugaus eismo sąlygų užtikrinimu.

Atskirų savivaldybių institucijų gebėjimai įgyvendinti policijos uždavinius pasireiškia priimant sprendimus ir įsakymus. Tokių sprendimų ir įsakymų skaičius sudaro nedidelę visų priimamų sprendimų dalį. Priimamų sprendimų bei išleidžiamų įsakymų pobūdis ir turinys priklausomai nuo regiono yra skirtingas. Galima teigti, kad savivaldybės neišnaudoja visų joms suteiktų įgaliojimų įgyvendinant policijos uždavinius. Todėl ateityje savivaldybės turėtų rodyti didesnę iniciatyvą vykdydamos joms suteiktus įgaliojimus įgyvendinant policijos uždavinius.

LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas // Valstybės žinios. 1994. Nr. 60-1183.
2. Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas // Valstybės žinios. 2000. Nr. 90-2777; 2000. Nr. 101.
3. Alderson J. Human Rights and the Police. – Strasbourg: Council of Europe Press, 1994.
4. Šakočius A. Policija valstybėje ir visuomenėje: nuo distinktyviai iki racionaliai pragmatinio požiūrio į policijos paslaugą// Jurisprudencija: mokslo darbai. 2000. T.15 (7).
5. Kalesnykas R. Privatizacijos procesai teisėtvarkoje: daktaro disert. Soc. mokslai: teisė (01 S) – Vilnius: LTA, 2002.
6. Губанов А. В. Полиция зарубежных стран. Организационно–правовые основы, стратегия и тактика деятельности. – Москва: МАЭП, 1999.
7. Klaipėdos m. savivaldybės dokumentai, <http://www.klaipeda.lt/klaipeda/selectpage.do? pathId=85/> Prisijungimo laikas 2005 06 01 10.50 val.
8. Panevėžio m. savivaldybės dokumentai, <http://www.panevezys.lt/DesktopDefault.aspx? tabID=388/> Prisijungimo laikas 2005 06 02 8.30 val.
9. Mažeikių raj. savivaldybės dokumentai <http://www.mazeikiai.lt/index.php?1212309448> Prisijungimo laikas 2005 06 03 16.00 val.
10. Molėtų rajono Savivaldybės dokumentai <http://www.moletai.lt/index.php?–877742193>. Prisijungimo laikas 2005 06 06 8.00 val.

The Authorisations and the Capability of Municipal Institutions in the Implementation Police Tasks

Dr. Andrejus Novikovas
Mykolas Romeris University

Keywords: *local authority, police tasks, municipal institution's authorisation, municipal institution's capability.*

SUMMARY

The authorisation and capability of the municipal institutions is being analysed in the article to create a safe environment for the local inhabitants. The authority of the municipal institutions creates a safe environment for the local inhabitants. The functions of the municipal institutions are delegated to the police authorities in order to implement the safety tasks. In this way, the essence of police tasks can be understood in a broad sense. It means, that essence of police tasks consists of smaller functions (activities). Several of them belong to the competence of the municipalities. The author identifies the police functions as those that should be implemented by the municipal institutions. The legal acts analyse authorisations of individual municipal institutions in the area of police tasks implementation.

The article analyses the power of the municipal councils and the municipal administration in different districts of Lithuania and analyses the area in which the police tasks are implemented. The author researches the methods of police tasks implementation.

The author concludes, that the municipal institutions implement police tasks by the legislation of acts, which make the environment of the local inhabitants safer. The quantity of these legal acts is lower than the number of all other legal acts. The municipalities do not have all the authority which the police have. Therefore, the municipalities should show more interest in the implementation of the police tasks in the future.

